نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
دوره پنجم، پاییز ۱۴۰۰، شماره سوم، صفحات ۳۹۵ تا ۳۹۶

خلاصه اجرایی

آموزش حضوری مدارس و دانشگاه‌ها در همه‌گیری کووید-۱۹، ۱۴۰۰/۰۸/۲۳*

چکیده

دانشگاه‌ها سیاست‌های جدید ستاد ملی کرونا درجهت آماده‌سازی شرایط برای آموزش حضوری در مدارس و دانشگاه‌ها است. به منظور رعایت همه‌جانبه الزامات این امر، کارگروه کووید-۱۹فرهنگستان علوم پزشکی توصیه‌های عملیاتی در سطح مدارس و دانشگاه‌ها پیشنهاد کرده است.

کلید واژه‌ها: آموزش، دانشگاه‌ها، کووید-۱۹، مدرسه‌ها، ارائه مراقبت‌های بهداشتی

مقدمه

همه‌گیری ویروس کرونا پدیده‌ای است که با توجه به منشأ نامشخص و سرعت انتشار بالا و ویژگی‌های مهارناپذیر آن، جهان را با بحران مواجه کرده است. این بحران هر چند در ظاهر ماهیتی صرفاً پزشکی و مرتبط با نظام سلامت دارد، پدیده‌ای است چند بعدی که آثار و پیامدهای آن در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی قابل بررسی است. یکی از مهم‌ترین حوزه‌هایی که تحت تأثیر این همه‌گیری ویروسی قرار گرفته است، حوزه آموزش مدارس و دانشگاه‌ها هستند. تداوم همه‌گیری این ویروس باعث تغییر نحوه آموزش از حضوری به مجازی کامل شده است. با آغاز سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ سیاست‌های ابلاغی در ستاد ملی کرونا به طرف آماده‌سازی شرایط برای آموزش حضوری در مدارس و دانشگاه‌ها رفته است. در این راستا جلسات کارشناسی متعددی برگزار و دستورالعمل‌هایی هم آماده شده است. لیکن به نظر می‌رسد ابعاد موضوع بسیار پیچیده بوده و اظهارنظرهای مسئولان مرتبط گاه با هم تناقض دارد. مردم نسبت تصمیم‌ها توجیه نمی‌شوند. دستورالعمل‌ها گاه پیچیده هستند و شفافیت کافی را ندارند. بانک‌های اطلاعاتی توانایی لازم برای رصد هوشمند را ندارند. و اشکالات دیگری که در سیستم اجرا وجود دارند. فرهنگستان علوم پزشکی در راستای وظایف خود موضوع آموزش حضوری در دانشگاه‌ها را مورد بررسی قرار داده و توصیه‌های سیاستی زیر را برای اطلاع سیاست‌گذاران و مجریان اعلام می‌کند. این توصیه‌ها محصول جلسه کارگروه کووید-۱۹ فرهنگستان در تاریخ ۲۳ آبان ماه سال جاری است.

توصیه‌های مربوط به مدارس

۱. اجرای دقیق «دستورالعمل وظایف، الزامات فرایندهای اجرایی طرح مدیریت هوشمند بیماری کرونا در بستر سامانه» مصوب جلسه ۲۲ آبان‌ماه ۱۴۰۰ ستاد ملی کرونا. که درآن به «کنترل هوشمند معلمان و کادر مدارس و دانش‌آموزان و الزام تزریق واکسن یا داشتن آزمایش منفی PCR در هنگام حضور در مدرسه» تأکید شده است. البته این برنامه در طول زمان نیاز به ارتقا دارد و در خصوص اجرای موارد آن نیاز است نظرات کارشناسی صاحب‌نظران هم دریافت شود.

۲. اجرای دقیق آخرین پروتکل مورد توافق وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و وزارت آموزش و پرورش در خصوص رعایت موارد بهداشتی در هنگام حضور درمدارس. (مشتمل بر کاهش تراکم و تعداد دانش‌آموزان، افزایش فاصله فیزیکی در مدرسه، کلاس، هنگام زمان استراحت در راهروها و حیاط مدرسه و سرویس و تهویه مطلوب کلاس‌ها و کاهش زمان کلاس‌های حضوری، استفاده از ماسک و محافظ صورت و الزام استفاده از آن برای مواقع لازم، کاهش تماس با سطوح و وسایل آلوده، تجهیز سرویس‌های بهداشتی به امکانات لازم از قبیل مایع دستشویی و شیر پدالی، شناسایی دانش‌آموزان در معرض خطر ابتلا و عوارض بیماری و برنامه‌ریزی برای مراقبت ویژه آنان، دو و سه نوبته کردن مدارس و کوتاه شدن زمان مدرسه در موارد لزوم).

۳. با توجه به فقدان شواهد متقن علمی درخصوص تزریق واکسن به افراد زیر ۱۲ سال، رعایت موارد بهداشتی در مدارس ابتدایی با دقت بیشتری انجام و مورد نظارت هر دو دستگاه باشد.

۴. توجه به عدالت آموزشی و در نظر گرفتن تجهیزاتی (مانند لوح هوشمند (تبلت و گوشی) (دسترسی به اینترنت رایگان) برای استفاده از سیستم آموزش مجازی برای دانش‌آموزانی که خانواده‌شان پایگاه اجتماعی ضعیفی دارند (در صورت استمرار شیوه آموزش مجازی)، و در صورت بازگشایی نیز وسایل بهداشتی (الکل، ماسک، بیمه‌های درمانی، مکمل‌های تغذیه‌ای) در اختیار این دانش‌آموزان قرار داده شود.

* این سند محصول مذاکرات علمی انجام شده در فرهنگستان علوم پزشکی است که توسط هیئت رییسه جمع‌بندی و در معاونت علمی تنظیم شده است.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-06]

۵. اطلاع‌رسانی مناسب به عموم جامعه و کادر مدارس در خصوص دستورالعمل‌های ابلاغی، ضمن تلاش برای شفاف بودن و قابل اجرا بودن این دستورالعمل‌ها.
۶. حمایت مالی کافی برای اجرای مصوبات (نحوه تأمین منابع لازم برای در اختیار قرار دادن ماسک برای دانش‌آموزان).
۷. تأکید برحفظ سیستم آموزش مجازی، حضور دانش آموزان در حداقل تعداد و به صورت نوبتی.
۸. پایش دقیق و مداوم شرایط از طریق تعریف علایم هشدار، تا به محض دریافت نشانه‌هایی از موارد بیماری، انتقال سریع پیام و تحلیل مربوطه انجام شده و تصمیم مقتضی برای پاسخ سریع و موثر انجام شود.

توصیه‌های مربوط به دانشگاه‌ها

- اجرای دقیق «دستورالعمل وظایف، الزامات فرایندهای اجرایی طرح مدیریت هوشمند بیماری کرونا در بستر سامانه» مصوب جلسه ۲۲ آبان‌ماه ۱۴۰۰ ستاد ملی کرونا. که در آن به «کنترل هوشمند استادان و کادراداری دانشگاه‌ها و دانشجویان و الزام تزریق واکسن یا داشتن آزمایش منفی PCR در هنگام حضور دردانشگاه» تأکید شده است. البته این برنامه در طول زمان نیاز به ارتقا دارد و در خصوص اجرای موارد آن نیاز است نظرات کارشناسی صاحب‌نظران هم دریافت شود.
- اجرای دقیق دستورالعمل‌های بهداشتی در هنگام حضور در دانشگاه اعم از کاهش تراکم و تعداد دانشجویان، افزایش فاصله فیزیکی و تهویه مطلوب در کلاس‌ها و سرویس‌های دانشگاه، کاهش طول مدت کلاس‌های حضوری، استفاده از ماسک و محافظ صورت و الزام استفاده از آن برای مواقع لازم، کاهش تماس با سطوح و وسایل آلوده، مجهز کردن سرویس‌های بهداشتی به امکانات لازم از قبیل صابون مایع و شیرهای پدالی، شناسایی دانشجویان در معرض خطر ابتلا و عوارض بیماری و برنامه‌ریزی برای مراقبت ویژه آنان).
- توجه به عدالت آموزشی و در نظر گرفتن تجهیزاتی همانند لوح هوشمند (تبلت و گوشی) و دسترسی به اینترنت رایگان برای استفاده از سیستم آموزش مجازی برای دانشجویانی که خانواده‌شان پایگاه اجتماعی ضعیفی دارند (در صورت استمرار شیوه آموزش مجازی)، و در صورت بازگشایی نیز تسهیلات بهداشتی (الکل، ماسک، بیمه‌های درمانی، مکمل‌های تغذیه‌ای) در اختیار این دانشجویان قرار داده شود.
- رعایت دقیق دستورالعمل‌های بهداشتی در خوابگاه‌ها با آموزش کامل دانشجویان و فراهم کردن زمینه فاصله‌گذاری(با کم کردن تراکم دانشجویان در اتاق‌های خوابگاه).
- حمایت مالی کافی برای اجرای مصوبات (ایجاد امکانات لازم در خوابگاه‌ها و محیط دانشگاه).
- در اجرای دستورالعمل‌ها، استقلال دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در نظر گرفته شود. و برای تدوین و اجرای برنامه بازگشایی و در صورت نیاز قرنطینه مجدد بر اساس شرایط به آنها اختیار کافی داده شود.
- استفاده از فرصت توسعه زیرساخت‌های آموزش مجازی به منظور تفویض اختیار به دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی برای اجرای برنامه‌های تلفیقی آموزشی (مجازی و حضوری).
- تأکید بر اولویت آموزش‌های مهارتی به صورت حضوری و آموزش دروس نظری به صورت مجازی با استفاده از رسانه های مختلف و ظرفیت های مجازی.
- لزوم تأکید بر بازگشایی تدریجی و در صورت نیاز محدود و انعطاف لازم برای بازگشت کامل به شرایط قرنطینه.
- تأکید بیشتر بر بومی گزینی و تسهیل جابه‌جایی و انتقال دانشجویان به منظور پیشگیری از سفر های غیر ضرور.
- بازنگری در الزام فعالیت تمام وقت دانشجویی به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی و اجازه آموزش پاره وقت.

Executive Summary

Face-To-Face Education in Schools and Universities in the Covid-19 Pandemic*

Abstract

Recent policies of the Corona National Headquarters regarding preparation of conditions for face-to-face education in schools and universities prompted the Covid-19 Workforce of the Academy of Medical Sciences to propose recommendations for schools and universities in compliance with the requirements of this matter which are addressed herein.

Keywords: COVID-19, Delivary of Health Care, Education, Schools, Universities

* The backbone of this document is scientific discussion in Academy of Medical Sciences. The conclusion is made by the Board of Directors and the Vice President of Academy sets it.

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-06]